

باسمه تعالی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی دانشگاه اصفهان
دانشکده: زبانهای خارجی
گروه: عربی
رشته: زبان و ادبیات عربی
مقطع: کارشناسی ارشد
تعداد واحد: 32

کمیته سیاستگذاری گروه عربی با پیگیری تلاشهای اعضای قبلی ، سرفصل دروس این رشته را از آغاز سال تحصیلی 88 - 1387 مجدداً مورد بازنگری قرار داد و بر اساس اهداف تعیین شده به تنظیم دروس و سرفصل آنها همت گمارد.

اهداف برنامه درسی:

از آنجا که دانشجویان در مقطع کارشناسی این رشته تنها با کلیاتی از زبان و ادبیات عربی آشنا می شوند؛ لذا آموخته های آنان در مقطع کارشناسی ارشد با رویکردی ادبی-زبانی بارور شده، با ارائه برنامه های پیشنهادی مصوب کمیته سیاستگذاری ، بر آن است تا ضمن ارائه دروس جدیدی چون سبک شناسی، موسیقی شعر و زبانشناسی - که در کارشناسی وجود ندارد - توانمندی آنها را در تحلیل و بررسی متون ادبی و پژوهش های بین زبانی افزایش دهد.

توانمندی و مهارتهای دانش آموخته های این رشته:

فارغ التحصیلان این رشته می توانند در زمینه ادبی زیر قدرت تحلیل داشته باشند:

- نقد متون ادبی قدیم بر اساس علوم بلاغی
- نقد متون ادبی جدید بر اساس دیدگاههای نقدی جدید اروپایی
- انواع سبک های ادبی
- متون قدیم و تشخیص ابداع و نوآوری در دوره های مختلف
- تحلیل های مقابله ای بین زبانی

برنامه دروس کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی

ردیف	عناوین دروس اصلی تخصصی	تعداد واحد
۱.	صرف و نحو(۱)	۲
۲.	روش تحقیق و ارائه مقاله	۲
۳.	متون نظم و نثر جاهلی ، اسلامی و اموی	۲
۴.	تاریخ ادبیات (۱)	۲
۵.	متون نظم و نثر عباسی	۲
۶.	تاریخ ادبیات (۲)	۲
۷.	بررسی و تحلیل متون نظم و نثر معاصر	۲
۸.	علوم بلاغی	۲
۹.	صرف و نحو (۲)	۲
۱۰.	انگلیسی تخصصی	۲
۱۱.	اختیاری	۲
۱۲.	اختیاری	۲
۱۳.	اختیاری	۲
۱۴.	اختیاری	۲
۱۵.	رساله / سمینار	۴
جمع واحد		۳۲

ردیف	عناوین دروس اختیاری	تعداد واحد
۱	نقد ادبی جدید	۲
۲	نقد ادبی کلاسیک عربی	۲
۳	تأثیر متقابل زبان و ادبیات عربی و فارسی	۲
۴	متون تفسیری قرآن کریم	۲
۵	زبان‌شناسی	۲
۶	موسیقی شعر	۲
۷	سبک‌شناسی	۲
۸	متون اندلس	۲
جمع واحد	از ۱۶ واحد مذکور ، ۸ واحد به عنوان دروس اختیاری ارائه می‌گردد.	۱۰

لازم به ذکر است برای دانشجویان آموزش محور یک درس به ارزش ۴ واحد با عنوان سمینار در نظر گرفته شده است.

صرف و نحو (۱)

(الصرف و النحو ۱)

(Grammar & Syntax) (1)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی :- حل تمرین :-
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز :-

هدف درس :

بررسی صرف و نحو در سطح عالی به منظور شناخت آراء مختلف دانشمندان صرف و نحو در مسائل مورد اختلاف و کاربرد آن در عربی فصیح.

رئوس مطالب :

۱. مباحث الفیه ابن مالک از آغاز تا پایان منصوبات (شامل: کلام ، معرب و مبنی ، معرفه و نکره ، نواسخ مبتدا و خبر ، اشتغال ، تنازع ، لازم و متعدی ، مفاعیل خمسه ، استثناء .
۲. مباحث مبتدا و خبر ، مسوغات ابتدا به نکره ، حال و تمییز در بررسی تطبیقی میان شرح ابن عقیل و باب رابع مغنی

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید :-

منابع اصلی :

- ابن عقیل، ع. (بی تا). شرح ابن عقیل علی ألفیه ابن مالک. تحقیق: محمد محی الدین عبد الحمید. تهران: انتشارت ناصر خسرو.
- ابن هشام الأنصاری، ج. (۱۹۷۹م). المغنی عن اللیب (الباب الرابع). ط ۵. تحقیق: مازن المبارک ، محمد علی حمدالله. المراجعة: سعید الأفغانی. ج افسست. تبریز: مکتبه بنی هاشمی.

منابع فرعى:

- ابن الناظم، م. (٢٠٠٠م). شرح الناظم على ألفية ابن مالك. تحقيق: محمد باسل عيون السود. بيروت: دار المكتبة العلمية.
- حسن، ع. (بى تا). النحو الوافى. قاهره: دار المعارف بمصر.
- السيوطى، ع. (١٢٩٧ق). البهجة المرضية فى شرح الألفية. تهران: المكتبة الإسلامية.

روش تحقیق و ارائه مقاله
(منهج البحث و المحاضرة)
(Research & Writing Essay)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز : -

هدف درس :

افزایش توانمندی دانشجویان در روش های تحقیق و مآخذ شناسی و ارائه شیوه های نگارش انواع مقالات علمی و رساله های تخصصی و نحوه ارائه شفاهی آنها به زبان عربی.

رئوس مطالب :

۱. روش تحقیق بر مبنای اهداف (بنیادی ، کاربردی ، توسعه ای)
۲. طبقه بندی مقالات و مجلات
۳. ساختار شناسی مقالات علمی (اجزاء مقاله: عنوان، چکیده، واژگان کلیدی، مقدمه، متن، نتیجه، منابع و مآخذ)
۴. انواع شیوه های استناد
۵. روش های تصحیح نسخ خطی
۶. بررسی انواع منابع و مآخذ (چاپی و الکترونیک)
۷. نحوه تنظیم پیش نهاده تحقیق (پروپوزال)
۸. نحوه گزارش تحقیق (گزارش مکتوب "مقاله نویسی" ، گزارش شفاهی " ارائه مقاله ")

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- عنانی، م.ز. و رمضان، س.م. (۱۹۹۹م). فی مناهج البحث و تحقیق النصوص. بیروت: دار النهضة العربية.
- الهواری، ص. (۲۰۰۱م). کیف تکتب بحثاً أو رسالاً. بیروت: منشورات دار و مكتبة الهلال.

- منابع فرعى:
- الداىة، م.ر. (١٩٩٩م). المكنبة العربىة و منهج البحت. دمشق: دار الفكر المعاصر.
  - نجم، م.ى. (١٩٩٥م). فن المقالة. بيروت: دار صادر.

متون نظم و نثر جاهلی ، اسلامی و اموی
(نصوص من النثر و الشعر للعصر الجاهلی و الإسلامی و الأموی)
(Jaheli , Islamic & Umayyad's Texts)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس :
بررسی و تحلیل آثار منظوم و منثور با تأکید بر اصطلاحات و ترکیبات در شعر و نثر این دوره.

رئوس مطالب :

۱. عصر جاهلی:

الف) اشعار اصحاب معلقات و صعالبیک
ب) نثر شامل: خطبه ها و امثال و حکم

۲. عصر صدر اسلام

الف) نمونه هایی از خطبه های پیامبر اکرم (ص) و امیر مؤمنان (ع)
ب) نمونه هایی از شعر شعرای مخضرم و دوره اسلامی

۳. عصر اموی

الف) نمونه هایی از خطبه های امام حسن و امام حسین (ع) و ادعیه صحیفه سجادیه و خطبه های حاکمان
ب) نمونه هایی از شعر شعرای این عصر مانند: طرماح ، أخطل ، جریر ، فرزدق ، أبوالأسود دوئلی ، کثیر
عزّه و...

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- صفوت، أ.ز. (١٩٨٥م). جمهرة خطب العرب. بيروت: دار الحدائث.
- القریشی، أ. (١٩٩٩م). جمهرة أشعار العرب. ج٢، ١. تحقيق: خليل شرف الدين. بيروت: دار مكتبة الهلال.
- قیومی الإصفهانی، ج. (١٤١٨ق). موسوعة الأدعية. مشهد: مجمع البحوث الإسلامية.

منابع فرعی :

- شیخوہل. (١٩٨٧م). المجانی الحديثة. ج١. ط٤. بيروت: دار المشرق.
- ضیف، شوقی. (بی تا). ط١٣. الفن ومذاهبه فی الشعر العربی. القاهرة: دار المعارف.
- الیافی، ع.ک. (١٩٧٢م). دراسات فی الأدب العربی. بيروت: دار الحیاء.

تاریخ ادبیات (۱)

(تاریخ الأدب العربی ۱)

(The History of Literature)(1)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز : -

هدف درس :

بررسی تأثیر اوضاع سیاسی ، تاریخی ، اجتماعی بر ادبیات از آغاز تا عصر عباسی دوم (تا ۲۳۲هـ.ق).

رئوس مطالب :

۱. عصر جاهلی:

الف) مستندات شعر جاهلی و نظرات مخالف و موافق

ب) شرح حال و بررسی شعر صاحبان مملقات و صعالمک

ج) نثر دوره ی جاهلی: خطبه ها و امثال و حکم

۲. عصر اسلامی

الف) مروری بر شعر مخضرم و نثر و خطابه آن

ب) شعرای عصر پیامبر (ص) و خلفای راشدین

۳. عصر بنی امیه:

الف) شعرای احزاب سیاسی : شیعه ، خوارج ، بنی امیه

ب) نویسندگان (کتاب)

۴. عصر عباسی:

الف) جریانهای اجتماعی شامل: حرکت شعوبیه ، زندقه ، زهد و ...

ب) اوضاع فرهنگی و نهضت ترجمه

ج) بررسی ویژگیهای آثار شاعران نامی این دوره مانند: بشار ، ابوالعاهیه ، سید حمیری ، دیک الجن ، بحتری ، ابن

الرومی ...

د) بررسی ویژگیهای آثار نویسندگان برجسته این دوره مانند: ابن مقفع ، سهل بن هارون ، جاحظ ، ابن قتیبه و...

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- ضیف، ش. (۱۹۶۶م). العصر العباسی الاول. قاهره: دار المعارف بمصر.
- ضیف، ش. (۱۹۹۶م). العصر الجاهلی. ط ۱۹. قاهره: دار المعارف بمصر.
- ضیف، ش. (۱۹۹۶م). العصر الاسلامی. قاهره: دار المعارف بمصر.

منابع فرعی:

- الفاخوری، ح. (۱۹۸۶م). الجامع فی تاریخ الادب العربی القديم. بیروت: دار الجیل.
- البستانی، ب. (بی تا). أدباء العرب فی العصر الجاهلی. ج ۱. بیروت: دار نظیر عبود.

متون نظم و نثر دوره عباسی
(نصوص من النثر و الشعر للعصر العباسی)
(Abbasid's Texts)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز : -

هدف درس :
بررسی و تحلیل آثار منظوم و منثور با تأکید بر پدیده تجدید و ابداع در این دوره (از سال ۱۳۲ تا ۶۵۶هـ.ق.).

رئوس مطالب :
۱. ابداع و نوآوری در شعر شاعران این دوره :

- بشار بن برد
- ابوالعتاهیه
- ابونواس
- ابوتمام
- البختری
- ابن الرومی
- ابن المعتز
- المتنبی
- ابوالعلاء المعری
- ابوفراس الحمدانی و...

۲. ویژگی های نثر نویسندگان این دوره :

- ابن المقفع
- سهل بن هارون
- جاحظ
- الحریری و الهمدانی
- ابوبکر الخوارزمی
- ابن الأثیر

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- البستانی، ب. (بی تا). أدباء العرب فی الأعصر العباسیة. ج ۲ و ج ۴. بیروت: دار نظیر عبود.
- جمعه، ج. (۲۰۰۳م). إبداع و نقد. دمشق: منشورات دار المنیر.
- الحاوی، ا. (۱۹۶۹م). نماذج فی النقد الادبی و تحلیل النصوص. بیروت. دار الكتاب اللبنانی.
- صالح نافع، ع. (۱۹۸۳م). الصورة فی شعر بشار. عمان: دار الفكر للنشر و التواریح.

منابع فرعی :

- شیخو، ل. (۱۹۸۷م). المجانی الحدیثة. ج ۳ و ج ۴. ط ۴. بیروت: دار المشرق.
- ضیف، ش. (بی تا). الفن و مذاهبه فی الشعر العربی. قاهرة: دار المعارف.
- الفیل، ت. (۱۹۸۴م). القیم الفنیة المستحدثة فی الشعر العباسی. کویت: مطبوعات الجامعة.

تاریخ ادبیات (۲)

(تاریخ الأدب العربی ۲)

(The History of Literature)(2)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس:

بررسی تأثیر اوضاع سیاسی، تاریخی، اجتماعی بر ادبیات از عصر عباسی دوم (۲۳۲هـ.ق) تا زمان حاضر.

رئوس مطالب :

۱. عصر عباسی دوم تا سقوط بغداد:

- بررسی تأثیر حاکمیت غلامان ترک بر ادبیات
- سقوط بغداد
- دولتهای مماليک
- ویژگیهای شعر شعرای مهم این دوره مانند البوصیری، ابن نباتة، صفی الدین الحلی، الشاب الظریف و...
- شعر شعرای صوفی مانند: ابن العربی، عمر ابن الوردی، عائشة الباعونیه و...
- نویسندگان برجسته این دوره مانند: القلقشندی، ابن الاثیر و ...
- بررسی سبک های ادبی این دوره و ویژگیهای آن مانند: گزینش لغت و زبان مخاطب، خطابه، آیین دبیری، رسائل (نامه ها)

هنرهای اسلامی در این دوره

۲. عصر عثمانی

۳. عصر حاضر (ویژگیهای عصر نهضت در مصر و لبنان، شعرای مهاجر)

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- باشا موسى، ع. (١٩٨٩م). تاريخ الأدب العربي "العصر المملوكى". دمشق: دار الفكر.
- ضيف، ش. (١٩٩٦م). تاريخ الأدب العربي العصر العباسى الثانى. ط٤. قاهره: دار المعارف.
- نجيب هاشم، ا. و قاسم، م. (١٩٦٥م). التاريخ الحديث و المعاصر. قاهره: دار المعارف.

منابع فرعى :

- زيدان، ج. (١٩٥٧م). تاريخ آداب اللغة العربية. قاهره: دار الهلال.
- فروخ، ع. (١٩٦٩م). تاريخ الادب العربي. ط٥. بيروت: دار العلم للملايين.

بررسی و تحلیل متون نظم و نثر معاصر
(دراسة النصوص المعاصرة من الشعر و النثر و تحليلها)
 (Analysis of Contemporary Texts)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز : -

هدف درس :
 بررسی و تحلیل آثار شعری در دوره معاصر و وجوه تمایز آن از شعر دوره های قبل و جنبه های مختلف آثار منثور در این دوره.

رئوس مطالب : بررسی و تحلیل:

۱. نمونه هایی از اشعار شعرای عصر نهضت عربی مانند: شوقی ، بارودی ، رصافی ، حافظ ابراهیم و...
  ۲. آثار شعرای مکتب مانند: مازنی ، شکری ، عقاد و...
  ۳. نمونه هایی از اشعار رمانتیستها و شاعران مهجر مانند: خلیل مطران ، الیاس ابوشبکه ، ایلیا ابوماضی ، ابوالقاسم الشابی و...
  ۴. اشعار شعرای نئوکلاسیک با تکیه بر آثار جواهری
  ۵. نمونه هایی از شعر پیشگامان شعر نو یا شعر تفعیله مانند: البیاتی ، السیاب ، نازک الملائکه ، سعدی یوسف ، عبد المعطی الحجازی ، صلاح عبد الصبور ، الفیتوری و ...
  ۶. شعر شعرای صاحب سبک و برجسته در سوریه و لبنان و اردن مانند: أدونیس ، محمد الماغوط ، نزار قبانی ، سعید عقل و...
  ۷. نمونه هایی از شعر مقاومت فلسطین مانند: ابراهیم طوقان ، فدوی طوقان ، محمود درویش ، سمیح القاسم ، معین بسیسو ، عز الدین المناصره و...
  ۸. نمونه هایی از شعر منثور با تکیه بر آثار شاعرانی چون محمد الماغوط و محمد القیسی
  ۹. نمونه هایی از سرودهای ملی و عامیانه کشورهای عربی
  ۱۰. نثرهای داستانی شامل:
- الف) آثار رمان نویسان معاصر در کشورهای مختلف عربی مانند آثار نجیب محفوظ ، سحر خلیفه ، عبد الرحمن منیف ، نادیا خوست و...

ب) داستانهای کوتاه در کشورهای مختلف عربی بویژه فلسطین و سوریه در آثار نویسندگانی چون غسان کنفانی ، قمر کیلانی ، سمیره عزام و ... داستانک
 ج) نمایشنامه ها مانند آثار توفیق الحکیم
 د) نثرهای داستانی - تاریخی. مانند: آثار جرجی زیدان ، طه حسین ، و هیکل و ...
 ۱۱. نثرهای غیر داستانی شامل: نثر اجتماعی، سیاسی، فرهنگی با رویکرد ادبی مانند: آثار طه حسین و قاسم امین و عباس محمود العقاد.

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- ابو علیوی، ح. (۱۹۹۶م). الأشعار و الأغانی الشعبية. بیروت: مؤسسه بحسون للنشر و التوزیع.
- الحکواتی، م. (۲۰۰۱م). مختارات من الشعر العربی المعاصر فی القرن العشرين. کویت: مؤسسه جائزه عبد السعود البابطین للإبداع الشعری.
- و دواوین شاعران این دوره.
- سلیمان، م. (۱۹۸۴م). القصص العربی الصمیم (مختارات من القصص الاخباری و البطولی و الدینی). بیروت: دار الكتاب اللبنانی.
- هنداوی، خ. (بی تا). نماذج انشائیة ، موضوعات اجتماعیه ... قصص و مسرحیات. ط ۲. بیروت: دار الشرق العربی.
- و آثار نویسندگان مذکور.

منابع فرعی :

- نخبه من المتخصصین. (۱۹۹۶م). مختارات من الشعر العربی الحدیث فی الخلیج و الجزیره العربیه. راجعه: عدنان بلبل جابر. کویت: مؤسسه جائزه عبد السعود البابطین للإبداع الشعری.
- بدوی، م. (۱۹۶۹م). مختارات من الشعر العربی الحدیث. بیروت: دار النهار للنشر.
- اسوار، م. (۱۳۸۱). از سرود باران تا مزامیر گل سرخ: پیشگامان شعر امروز عرب. تهران: انتشارات سخن.
- جواد طاهر، ع. (۱۹۶۵م). فی القصص العراقی المعاصر (نقد و مختارات). صیدا: المكتبة العصریه.

علوم بلاغی
(علوم البلاغۃ)
 (Eloquence Science)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس :
 بررسی مسائل معانی ، بیان و بدیع و شناخت مکاتب مختلف بلاغی بویژه در موضوعاتی مانند تشبیه ، استعاره ، کنایه
 و ....

- رئوس مطالب :
۱. بررسی مسائل علم معانی ، بیان ، بدیع و دیدگاههای بلاغی در مورد آنها..
  ۲. علم معانی شامل موضوعات زیر :
  ۳. خبر ، انشاء ، اسناد ، احوال مسند الیه و مسند ، متعلقات فعل قصر ، فصل و وصل ، ایجاز ، اطناب و مساوات و...
  ۴. علم بیان شامل موضوعات زیر:
  ۵. حقیقت و مجاز ، تشبیه و مجاز مرسل ، استعاره و انواع آن کنایه ....
  ۶. علم بدیع شامل آرایه های لفظی و معنوی.

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- التفتازانی، س. (بی تا). الشرح المختصر علی تلخیص المفتاح للخطیب القزوینی. قم: انتشارات علامه.
- الجرجانی، م. (۲۰۰۲م). الإشارات و التنبیهات فی علم البلاغۃ. علق علیه و وضع حواشیه و فهارسه إبراهیم شمس الدین. بیروت: دار الکتب العلمیة.

منابع فرعی :

- المراغی، أ.م. (۱۹۹۳م). علوم البلاغۃ: البیان و المعانی و البدیع. بیروت: دارالکتب العلمیة.

صرف و نحو (۲)

(الصرف و النحو ۲)

(Grammar & Syntax) (2)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز : -

هدف درس :

بررسی صرف و نحو در سطح عالی به منظور شناخت آراء مختلف دانشمندان صرف و نحو در مسائل موارد اختلاف و کاربرد آن در عربی فصیح.

رئوس مطالب :

۱. مبحث الفیه ابن مالک از حروف جر تا پایان (شامل : حروف جر ، اضافه، اعمال مصدر واسم فاعل و اسم مفعول و صفت مشبیه ، ابنیه مصادر و مشتقات ، اسلوب تعجب و مدح و ذم و تفضیل ، توابع ، منادی و مباحث صرفی و لغوی)
۲. مباحث تعلق و معانی حروف جر ، اسم فاعل و صفت مشبیه ، عطف بیان و بدل و انواع عطف در بررسی تطبیقی میان شرح ابن عقیل و باب های اول و سوم و چهارم مغنی.

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- ابن عقیل، ع. (بی تا). شرح ابن عقیل علی الفیه ابن مالک. تحقیق: محمد محی الدین عبد الحمید. تهران: انتشارت ناصر خسرو.
- ابن هشام الأنصاری، ج. (۱۹۷۹م). المغنی (الباب الأول). ط. ۵. چ افسر. تبریز: مکتبه بنی هاشمی. تحقیق: مازن المبارک ، محمد علی حمدالله. المراجعة: سعید الأفغانی.

منابع فرعى:

- ابن الناظم، م. (٢٠٠٠م). شرح الناظم على الفية ابن مالك. تحقيق: محمد باسل عبد بن السود. بيروت: دار المكتبة العلمية.
- حسن، ع. (بى تا). النحو الوافى. قاهره: دار المعارف بمصر.
- السيوطى، ع. (١٢٩٧ق). البهجة المرضية فى شرح الألفية. تهران: المكتبة الإسلامية.

انگلیسی تخصصی

(النصوص الإنجلیزیه التخصصیه)

ESP(English For Special Purposes)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اصلی - تخصصی	پیشنیاز : -

هدف درس:

افزایش توانمندی دانشجویان برای درک و فهم متون انگلیسی در زمینه زبان و ادبیات عربی.

رئوس مطالب :

بررسی گزیده هایی از متون زبان و ادبیات عربی مربوط به دوره های گوناگون از ظهور اسلام تا عصر حاضر. شامل:
 الف) دوره اسلامی با تکیه بر قرآن و حدیث
 ب) دوره عباسی (آثاری از شاعران و نویسندگان مشهور این دوره مانند: ابوالعلاء معری، متنبی ، جاحظ ، ابن مقفع و...)
 ج) دوره معاصر (آثاری از شاعران و نویسندگان مشهور این دوره مانند: جبران خلیل حبران ، بدر شاکر السیاب ، نجیب محفوظ و...)

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- Al-Musawi, M.J. (2006). Arabic Poetry. New York: Routledge.
- Nicholson, R.A. (1969). Literary History of the Arabs. Cambridge: Cambridge University Press.
- صفارزاده، ط. (۱۳۸۱). قرآن حکیم. (The Holy Qura'n). تهران: انتشارات سوره مهر

منابع فرعی:

- Allen, R. (2000). An Introduction to Arabic Literature. Cambridge: Cambridge University Press.
- [http://en. Wikipedia. Org/Wiki/Arabic Literature.](http://en.wikipedia.org/wiki/Arabic_Literature)
- Oste, R.C.(1975) Studies in Modern Arabic Literature. London University: : Routledge.
- دلشاد، ج. ، وحید دستجردی، ح. ، شاملی، ن. (۱۳۸۵). نهج الفصاحه (عربی - انگلیسی). تهران: پژوهشگاه علوم انسانی با همکاری دانشگاه اصفهان.

نقد ادبی جدید
(النقد الأدبی الجديد)
(New Critical Literature)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اختیاری	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس :
بررسی دیدگاه های مختلف نقد ادبی جدید و تحلیل متون ادبی بر اساس آنها.

- رئوس مطالب :
۱. ریشه های نقد ادبی در یونان
الف) ارسطوفان
ب) افلاطون و ارسطو
  ۲. پیدایش نقد ادبی جدید
  ۳. مکاتب نقد جامعه شناختی
الف) جورج لوکاج
ب) لوسین گلدمن
  ۴. مکتب ساختارگرایی
  ۵. مکتب تأویل گرایی (هرمنوتیک)
  ۶. مکتب تفکیک
  ۷. نقد روانشناختی و ریشه های آن
الف) نقد روانشناختی و فروید
ب) نقد روانشناختی رمان برادران کارامازوف
  ۸. روشها و رویکردهای نقد سبک شناختی
  ۹. نقد بر پایه نشانه شناسی
  ۱۰. نظریه نقد روائی (نظریه ی گفتگوهای باختین)
  ۱۱. اوضاع کنونی نقد ادبی در جهان عرب
  ۱۲. نمونه هایی از نقد جدید بر متون ادبی عربی

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- برکات، و. (۲۰۰۰م) اتجاهات نقدیه حدیثه و معاصره. دمشق: منشورات جامعه دمشق.
- العشماوی، م. (۱۹۸۶م). دراسات فی النقد الأدبی المعاصر. بیروت: دار النهضه العربیه.

منابع فرعی :

- الحاوی، ا. (۱۹۸۶م). فی النقد و الادب. ج ۴ و ۵. بیروت: دار الکتب اللبنانی.
- زرین کوب، ع. (۱۳۳۸). نقد ادبی. تهران: اندیشه.
- شمیسا، س. (۱۳۷۸). نقد ادبی. تهران: فردوس.

نقد ادبی کلاسیک عربی
(النقد الأدبی العربی القديم)
 (Classical Arabic Literary Criticism)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اختیاری	پیشنیاز : -

هدف درس :
 بررسی دیدگاه های مختلف نقد ادبی قدیم و تحلیل متون ادبی بر اساس آنها.

رئوس مطالب :

- مطالعه تاریخی نقد
- ضرورت نقد و فایده آن
- سیر تحول نقد:
- ۱. نقد ذوقی:
- الف) در جاهلیت
- ب) صدر اسلام و شروع تأثیر گذاری متون دینی بر زیبایی شناسی عرب
- ج) عصر اموی
- ۲. نقد علمی:
- الف) پیدایش و شکل گیری نقد نظام مند در عصر عباسی اول (ابن قتیبه، ابن معتر و قدامه بن جعفر)
- ب) تأثیر نحو و لغت و بلاغت در نقد ادبی
- ج) مجادلات قدما و محدثین
- د) مفاضله و معیارهای آن در نقد قدیم
- هـ) نقد ادب عربی در ایران

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- أحمد إبراهيم، ط. (١٩٨٨م). تاريخ النقد الأدبي عند العرب. بيروت: دارالقلم.
- الحاوي، ا. (١٩٦٢م). في النقد و الأدب. بيروت: دار الكتاب اللبناني.
- ضيف، ش. (١٩٦٢م). في النقد الأدبي. القاهرة: دار المعارف.

منابع فرعى :

- صادق سعيد، ا. (٢٠٠٠م). علوم البلاغة عند العرب و الفرس. دمشق: المستشاريه الثقافيه للجمهوريه الاسلاميه الايرانيه.
- شفيعى كدكنى، م. (١٣٦٦). صور خيال در شعر فارسى. تهران: انتشارات آگاه.
- فتوحى، م. (١٣٨٥). بلاغت تصوير. تهران: انتشارات سخن.

تأثیر متقابل زبان و ادبیات عربی و فارسی
(التأثیر و التأثير بين العربیة و الفارسیة لغةً و أدباً)

(The Mutual Influential of Persian & Arabic "Language & Litreture")

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اختیاری	پیشنیاز : -

هدف درس :

بررسی انواع داد و ستدهای زبانی و ادبی بین فارسی و عربی.

رئوس مطالب :

۱. پیشینه نفوذ زبان و ادب فارسی در عربی و بالعکس
۲. داد و ستدهای زبانی
  - الف) پییده تعریب (عربی‌انگاری و انواع تصرفات عربی‌زبانان - به ویژه اشتقاق - در واژگان دخیل فارسی)
  - ب) پییده فلوسی سازی (فارسی‌انگاری و تصرفات فارسی‌زبانان - به ویژه ترکیب‌سازی - در وام‌واژه‌های عربی)
  - ج) تأثیر ساختاری دستور جمله‌های عربی بر ساختهای دستوری زبان فارسی و بالعکس
  - د) انواع ترکیب‌های عربی در فارسی و بالعکس
  - ه) غلط‌انگاری‌های الفاظ عربی یا عربی‌گون در فارسی
۳. داد و ستدهای ادبی
  - الف) وجوه اشتراک و افتراق در مقوله‌های بیانی دو زبان (مجاز، تشبیه، استعاره و کنایه)
  - ب) امثال و حکم مشترک و دخیل
  - ج) مضامین مشترک
  - د) تأثیر پذیری اوزان شعری در دو زبان از یکدیگر

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- آذرنوش، آ. (۱۳۸۵). چالش میان زبان فارسی و عربی، تهران: نشر نی.
- الصاوی، ص. (۱۹۹۰م). قطاع فی تیار التفاعل بین الأدیین الفارسی و العربی. تهران: انتشارات المهدی.
- فرشیدورد، خ. (۱۳۶۷) عربی در فارسی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

منابع فرعی :

- بکار، ی. (۲۰۰۰م). نحن و تراث فارس. دمشق: انتشارات رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سوریه.
- دامادی، م. (۱۳۷۰). مضامین مشترک در ادب فارسی و عربی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- دودپوتا، ع. (۱۳۸۲). تأثیر شعر عربی بر تکامل شعر فارسی. ترجمه سیروس شمیسا. تهران: انتشارات صدای معاصر.

متون تفسیری قرآن کریم
(النصوص التفسیریة للقرآن الکریم)
 (Exegesis Texts)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اختیاری	پیشنیاز : -

هدف درس:

بررسی مکاتب و روش های تفسیری قرآن کریم از طریق قرائت متون تفسیری.

رئوس مطالب :

۱. مباحث مقدماتی تفسیر:

الف) تاریخچه تفسیر

ب) کتابشناسی تفسیر

ج) تفاوت تفسیر با تأویل و ارتباط آن با هرمنوتیک (تأویل متن)

د) اصطلاحات متون تفسیری

۲. مکاتب و روش های تفسیری مختلف

الف) مکتب زبانی - ادبی (با قرائت گزیده ای از تفاسیر زمخشری، طبرسی، طوسی، بنت الشاطی، الخولی)

ب) مکتب تفسیر نقلی - روایی (با قرائت گزیده ای از تفاسیر علی بن ابراهیم قمی، سیوطی، بحرانی، نور الثقلین)

ج) مکتب تفسیر فلسفی (با قرائت گزیده ای از تفاسیر ملاصدرا و طباطبایی)

د) مکتب تفسیر عرفانی (با قرائت گزیده ای از تفاسیر ابن عربی و سید حیدر آملی)

و) مکتب تفسیر علمی-تجربی (با قرائت گزیده ای از تفسیر طنطاوی)

ز) مکتب تفسیر سیاسی-اجتماعی (با قرائت گزیده ای از تفاسیر سید قطب و محمد رشید رضا)

ح) مکتب تفسیر قرآن به قرآن (با قرائت گزیده ای از تفسیر طباطبایی)

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلى :

- الزمخشري، م.غ. (١٩٥٣م). الكشاف عن حقائق التنزيل و عيون التأويل. قاهره: مطبعة الاستقامة.
  - الذهبي، م.ج. (١٩٦١). التفسير والمفسرون. لبنان: دار الكتب الحديثه.
  - الطباطبائي، م.ج. (١٣٩٢ق). الميزان فى تفسير القرآن. تهران: دار الكتب الاسلاميه.
  - الطبرسى، م.ج. (١٩٨٨م). مجمع البيان فى تفسير القرآن. بيروت: دار المعرفة.
  - معرفت، م. (١٣٨٣). التفسير والمفسرون فى ثوبه القشيب. مشهد: الجامعه الرضويه للعلوم الانسانيه.
- و متن تفاسيرى كه در سرفصل آمده است.

منابع فرعى :

- ابوحيان الاندلسى، أ. (١٤١١ق). التفسير الكبير المسمى بالبحر المحيط. بيروت: دار الثقافه.
- الطبرسى، م.ج. (بى تا). التبيان فى تفسير القرآن. بيروت: دار احياء التراث العربى.

زبان‌شناسی
(اللسانیات)
(Linguistics)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اختیاری	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس :

بررسی تخصصی مبانی علم زبان‌شناسی و مکاتب آن و تطبیق دستاوردهای آن بر زبان عربی

رئوس مطالب :

۱. تعریف زبان
۲. فقه اللغة کلاسیک و سیر تحول آن در جهان اسلام
۳. تفاوت های زبان‌شناسی نو با فقه اللغة کلاسیک
۴. مکاتب زبان‌شناسی نو (مکتب زایشی و گشتاری، مکتب هالیدی و...)
۵. زبان و گفتار
۶. رابطه زبان‌شناسی با نشانه شناسی
۷. گونه های زبان (منفرد، جغرافیایی، زمانی، شغلی، تحصیلی، سنی، جنسی)
۸. خانواده های زبانی (هند و اروپایی، سامی و ...) و ویژگی های هر کدام
۹. لایه های زبان (صوتی، صرفی، نحوی، قاموسی، دلالی، انشایی)
۱۰. رابطه های جانشینی و همنشینی
۱۱. آواشناسی، واج شناسی (صامت ها و مصوت ها)، واژه شناسی (تکواژ، واژ، واژگونه) در زبان عربی
۱۲. نحو از منظر زبان‌شناسی
۱۳. سبک شناسی
۱۴. روان‌شناسی زبان
۱۵. جامعه شناسی زبان

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- زکریا، م. (۱۹۹۲م). بحوث السنیة عربیة. بیروت: المؤسسة الجامعیة للدراسات و النشر.
- قدور، م.ا. (۱۹۹۶م). مبادئ اللسانیات. بیروت: دار الفكر المعاصر.

منابع فرعی :

- السامرائی، ا. (۱۹۸۷م). فقه اللغة المقارن. ط۴. بیروت: دار العلم للملایین.
- عبد التواب، ر. (۱۳۶۷ش). مباحثی در فقه اللغة و زبانشناسی عربی. ترجمه: حمید رضا شیخی. مشهد: انتشارات قدس رضوی.

موسیقی شعر
(موسیقی الشعر)
 (The Music of Poetry)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اختیاری	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس :
 بررسی زیبایی های موسیقایی با توجه به دستگاه های مختلف شعر و موسیقی.

- رئوس مطالب :
۱. تعاریف مختلف از شعر از منظر ارسطو و دیگران
  ۲. شکل گیری شعر و انواع آن در جامعه بشری و نقش آن بین سایر هنرها
  ۳. سابقه شعر نزد عربی زبانان و پارسیان و مقوله الشعر دیوان العرب
  ۴. رابطه شعر و موسیقی
  ۵. موضع اسلام در مورد شعر
  ۶. وامگیری خلیل بن احمد فراهیدی از دستگاه های موسیقی ایرانی در تدوین دستگاه های شعر عربی
  ۷. تاریخ تحول موسیقی عربی
  ۸. تذوق شعری: ذاتی یا اکتسابی
  ۹. موسیقی شعر در انواع مختلف : کلاسیک، شعر نو، شعر موج نو
  ۱۰. تمرین هایی بر متون نظم مختلف برای کسب مهارت تذوق شعر

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- خاقانی، محمد. (۲۰۰۷م). عروض الخلیل بن أحمد الفراهیدی فی الأدبین العربی والفارسی. عمان: وزارة التربية والتعليم فی سلطنة عمان..
- شفیع کدکنی، محمدرضا. (۱۳۶۸). موسیقی شعر. تهران: انتشارت آگاه.
- صلاح، شعبان. (۲۰۰۷م). موسیقی الشعر ب عن الاتباع و الابتداء. قاهره: دار غریب.

منابع فرعی :

- شیرازی، ف. (۱۳۶۷). بحور الالحن در علم موسیقی. تهران: انتشارات فروغی.
- عبد الجواد ابراهیم، ر. (۲۰۰۸م). موسیقی اللغة. قاهره: دار الآفاق العربیة.
- ملاح، حسینعلی. (۱۳۶۷). پیوند موسیقی و شعر. تهران: انتشارات فضا.

سبک شناسی
(الأسلوبية)
 (Stylistics)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین : -
نوع درس : اختیاری	پیشنیاز : -

هدف درس :
 بررسی مبانی سبک شناسی و پیشینه آن در دانش های زبان عربی و بلاغت سنتی.

رئوس مطالب :

۱. تعاریف مختلف از سبک و سبک شناسی
۲. مکاتب و شیوه های سبک شناسی
۳. وجوه اشتراک و افتراق بلاغت سنتی عربی با سبک شناسی
۴. سبک فردی و سبک دوره ای
۵. شکل گیری دانش سبک شناسی در زبان شناسی
۶. وجوه اشتراک و افتراق علم درایه با سبک شناسی
۷. بررسی نمونه هایی از پژوهش های سبک شناختی با تکیه بر متون زبانی
۸. بررسی نمونه هایی از پژوهش های سبک شناختی با تکیه بر متون ادبی
۹. انجام تمرین های سبک شناختی توسط دانشجویان بر متنهای زبانی و ادبی

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلى :

- ابن ذريل، ع. (٢٠٠٠م). النص و الاسلوبية بين النظرية و التطبيق. دمشق: اتحاد الكتاب العرب.
- شميسا، س. (١٣٧١). سبك شناسى. ط٢. تهران: دانشگاه پیام نور.
- مصلوح، س. (٢٠٠٣م). فى البلاغة العربية و الأسلوبيات اللسانية. الكويت: مجلس النشر العلمى. جامعة الكويت.

منابع فرعى :

- بهار، م. (١٣٣٧). سبك شناسى. تهران: امير كبير.
- ساندريس، ف. (٢٠٠٣م). نحو نظرية اسلوبية لسانية. ترجمه: خالد محمود جمعه. دمشق: دار الفكر.

متون اندلس

(النصوص الأندلسية)

(Andalusian Literature Texts)

تعداد واحد نظری : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع درس : اختیاری	حل تمرین : -
	پیشنیاز : -

هدف درس:

بررسی و تحلیل ویژگیهای ادبی اندلس در آثار منظوم و منثور و نوآوری و داستان پردازی در آن با تأکید بر تأثیر طبیعت اندلس.

رئوس مطالب :

۱. بررسی بازتاب جلوه های طبیعت در ادبیات اندلس (گل ، باغ و بوستان ، آب ، ابر ، برف و...)
۲. نوآوری در شعر اندلس
۳. موشحات و موضوعات آن (انواع تواشیح در مدح و رثاء و غزل و خمر و...)
۴. زجل و موالیا
۵. داستان پردازی در اندلس در:
  - التوابع و الزوابع
  - قصه حی بن یقظان

روش ارزشیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	+

بازدید : -

منابع اصلی :

- الدایة، م.ر. (بدون تاریخ). مختارات من الشعر الاندلسی. بیروت: المکتب الاسلامی للطباعة و النشر.
- عاضی، م. (۱۹۷۰م). الفن و البيئته فی الاندلس. بیروت: المکتب التجاری للطباعة و النشر و التوزیع.
- العربی، س. (۲۰۰۳م). دراسات فی الادب الاندلسی. لیبی: دار شموع الثقافة.

منابع فرعى:

- رحيم، م. (١٩٨٤م). النوريات فى الشعر الاندلسى. بيروت: عالم الكتب.
- شيخو، ل. (١٩٨٧م). المجانى الحديثة. ج٣، ٤. ط٤. بيروت: دار المشرق.
- على بن محمد. (١٩٩٠م). النثر الادبى الاندلسى. بيروت: دار الغرب الاسلامى.